

Центральний державний архів-музей
літератури і мистецтва України

**Гагенмейстер
Володимир Миколайович
(1887 – 1938)**

український художник-графік і мистецтвознавець

ФОНД № 397

Опис № 1
справ постійного зберігання

1924 – 2000-ні
(крайні дати документальних матеріалів)

ЗМІСТ

	№№ од.зб.	№№ арк.
Передмова		3 – 6
Список скорочень		7
Именний покажчик		8
I. Творчі документи Гагенмейстера В.М.	1 – 3	9 – 10
II. Документи до біографії Гагенмейстера В.М.	4 – 7	10
III. Документи про Гагенмейстера В.М.	8 – 13	11 – 12
IV. Зображувальні документи	14 – 16	12
V. Документи членів сім'ї Гагенмейстера В.М.	17 – 21	13
Здавальні описи № 1 – 5	22	14
Додаток № 1 – список літератури		
Додаток № 2 – список фотодокументів		

Передмова

Гагенмейстер Володимир Миколайович – український графік, мистецтвознавець і видавець. Народився 12 червня 1887 р. у м. Выборгу (тепер Ленінградська обл.) в родині військового чиновника. Походив із прибалтійських дворян (рід із 1624 р. належав до лицарства Ліфляндії гербу «Гаген», а по жіночій лінії - до польського гербу «Равіч»).

У 1893 р. родина опинилася у Пскові, де Володимир Миколайович вступив до Губернської чоловічої гімназії, згодом був переведений до Сергієвського реального училища, яке закінчив у 1904 р.

У 1912 р. закінчив Петербурзьке художньо-промислове училище мецената барона О. Штігліца за спеціальністю історія прикладного мистецтва, композиція та одержав звання художника прикладного мистецтва. Із 1913 р. працював штатним викладачем ліплення, живопису, геометричного і проєкційного креслення художньо-промислової школи ім. Н.Ф. Фан-дер-Фліта у м. Пскові.

У 1915 р. перебував у відрядженні в Поволжі, Україні та на Кавказі, де студіював і збирав пам'ятки культурної спадщини народного мистецтва. У майбутньому ці матеріали стали основою для написання наукових праць.

Із 1916 по 1933 рр. працював директором художньо-ремісничих учбових майстерень у м. Кам'янець-Подільський. Викладав композицію, графіку, історію всесвітнього прикладного мистецтва. При школі організував майстерню літографії, яка працювала з 1921 – 1931 рр. Водночас займався дослідженням народного мистецтва, викладав мистецтвознавство в Кам'янець-Подільському університеті (згодом реорганізований у ІНО).

У 1921 р. в м. Кам'янці-Подільському був створений Комітет охорони пам'яток старовини, мистецтва, природи, який очолював професор-історик П. Клименко, його співробітниками були викладачі ІНО археолог

Ю. Сіцинський, історик Е. Станішевський, мистецтвознавець і художник В. Гагенмейстер.

У 1925 р. в місті постав ще один науковий осередок - Кам'янець-Подільське наукове товариство при Українській Академії Наук, активним діячем цього товариства був В. Гагенмейстер.

У 1933 р. художник був запрошений викладати графіку і композицію до Харківського поліграфічного інституту. У 1936 р. він переїхав до Києва, де очолив експериментально-художні майстерні при Київському державному музеї українського мистецтва. Його творча праця була спрямована на розвиток і популяризацію українського національного мистецтва.

Помер Гагенмейстер Володимир Миколайович 20 січня 1938 р.

Реабілітований посмертно 31 березня 1971 р. військовим трибуналом Київського військового округу.*

До ЦДАМЛМ України документи фонду були передані протягом 1971 – 2002 рр. донькою художника Ерн (Гагенмейстер-Корецькою) О.В.

У березні 2013 р. документи були взяті на науково-технічне опрацювання, в результаті якого створено опис № 1 на 22 од. зб. за 1924 – 2000-і рр.

Серед творчих документів автолітографії «Вітряна брама», «Стара фортеця», «Тринітарський костюл» та ін. історико-архітектурні пам'ятки м. Кам'янець-Подільський, власний екслібрис, доповідь про екскурсію колективу Кам'янець-Подільської художньо-промислової профшколи ім. Г. Сковороди до гончарів Поділля «Адамівка».

Розділ «Документи до біографії Гагенмейстера В.М.» містить документи про роботу в Кам'янець-Подільській художньо-промисловій профшколі ім. Г.Сковороди: тарифно-розціночна відомість про видачу заробітної плати, довідка, лист, бланк, свідоцтво, зразки поліграфічної

---

* ЦДАМЛМ України – ф. 397, оп. 1, од. зб. 6, 9, 11, 12, 13.

продукції та ін., членський квиток Професійної спілки працівників вищої школи і наукових установ, довідку військового трибуналу КВО про реабілітацію художника, нотаріальну копію свідоцтва про смерть.

У розділі «Документи про Гагенмейстера В.М.» зберігаються статті про життя і творчість художника «Кам'янець-Подільська художньо-промислова школа і її краєзнавча діяльність», «Закоханий у Поділля», «Подільські гривні», «Час цвітання» «Загинули у підвалах колишнього Жовтневого палацу», та ін., опубліковані в журналах і газетах «Подільське братство», «Україна», «Поклик сумління» та ін., документи про виставки графічних робіт художника: путівник, афіші, запрошення, лист державного архіву Псковської обл. (м. Великі Луки) з біографічними відомостями про батька та біографія Гагенмейстера В.М., написана Ерн (Гагенмейстер-Корецькою) О. В.

Розділ «Зображувальні документи» містить портрет художника, фотографії Гагенмейстера В.М. серед випускників та викладачів Кам'янець-Подільської художньо-промислової школи та фотографії, зроблені під час відкриття виставки його творів.

У розділі «Документи членів сім'ї Гагенмейстера В.М.» зберігаються документи дочки митця Ерн (Гагенмейстер-Корецької) О.В.: запрошення на конгрес українських націоналістів у Києві, документи і матеріали про шляхетне походження роду Гагенмейстерів: газетні вирізки із статтями, в яких згадується Ерн О. В., запрошення на зібрання Товариства шанувальників шляхетського чину, візитна картка, фотографія Ерн О.В. під час відкриття виставки Кам'янець-Подільської художньо-промислової школи ім. В. Гагенмейстера. Наступна справа представлена посвідченням Корецької В.І. (дружини) про роботу в Кам'янець-Подільській художньо-промисловій школі ім. Г. Сковороди.

Документи в розділах систематизовано за хронологією. Фізичний стан

документів задовільний.

Всі документи опису сформовані за структурно-хронологічною ознакою та опрацьовані згідно з методичним посібником «Робота з документами особового походження», К.: 2009.

Передмову склала:
провідний спеціаліст
відділу довідкового апарату
та обліку документів
29.03.2013 р.

Т.Л. Пуганова

Список скорочень

авт.	авторська
вир.	вирізка
газ.	газета
журн.	журнал
ім.	імені
ін.	інші
ІНО	інститут народної освіти
КВО	Київський військовий округ
м.	місто
маш.	машинопис
обл.	область

Іменний покажчик**№№ од. зб.**

Данилюк А.	14
Ерн (Гагенмейстер-Корецька) О.В.	10, 11, 13, 17- 20
Климчук О.	11
Корецька В.І.	21
Кукуруза С.	14
Паравійчук А.Г.	8
Федуцак І.	12

ЗАТВЕРДЖУЮ

В.о. директора ЦДАМЛІМ України

Т.М. Малярчук

09.04.2013 р.

ФОНД № 397**Гагенмейстер Володимир Миколайович
(1887 – 1938)****український художник-графік
і мистецтвознавець****ОПИС № 1**

справ постійного зберігання

(1924 – 2000-і)

(крайні дати документів)

Надходження згідно з актами: № 1102 від 14.09.1971 р., № 1134 від 26.10.1971 р., № 1169 від 11.02.1972 р., № 1708 від 16.09.1976 р., № 1748 від 28.01.1977 р., № 1297 від 19.10.1972 р., № 1748 від 24.03.1977 р., № 39 від 07.06.1988 р., № 148 від 13.12.1993 р., № 79 від 27.05.1996 р., № 126 від 04.09.1996 р.

№ пп	Заголовок справи	Дати документів	К-сть док.	К-сть арк.	Прим ітки
1.	І. Творчі документи Гагенмейстера В.М. «Вітряна брама», «Стара фортеця», «Тринітарський костюль» та ін. історико-архітектурні пам'ятки м. Кам'янець-Подільський. Автолитографії.	1928, б/д	11	18	

№ пп	Заголовок справи	Дати документі в	К-сть док.	К-сть арк.	Прим ітки
2.	Власний екслібрис. Ксерокопія. * * *	не пізн. 1938	1	1	
3.	«Адамівка». Доповідь про екскурсію колективу Кам'янець-Подільської художньо- промислової профшколи ім. Г. Сковороди до гончарів Поділля. Ксерокопія рукопису.	22 вересня 1924	1	1	
II. Документи до біографії Гагенмейстера В.М.					
4.	Про роботу в Кам'янець- Подільській художньо- промисловій профшколі ім. Г.Сковороди: тарифно- розціночна відомість про видачу заробітної плати, довідка, лист, бланк, свідоцтво, зразки поліграфічної продукції та ін. Оригінали, копія.	1924– 1930, б/д	9	14	
5.	Членський квиток Професійної спілки працівників вищої школи і наукових установ. Фотокопія.	1936	1	1	
6.	Довідка Військового трибуналу КВО про реабілітацію художника. Нотаріальна копія.	25 травня 1971	1	1	
7.	Свідоцтво про смерть. Нотаріальна копія.	28 травня 1971	1	1	

№ пп	Заголовок справи	Дати документі в	К-сть док.	К-сть арк.	Прим ітки
III. Документи про Гагенмейстера В.М.					
8.	Паравійчук А.Г. «Кам'янець-Подільська художньо-промислова школа і її краєзнавча діяльність». Стаття, в якій згадується Гагенмейстер В.М. Маш. з авт. правкою.	1965	1	11	
9.	Документи про виставки графічних робіт художника: путівник, афіші, запрошення.	1976 – 1987	8	14	
10.	Лист державного архіву Псковської обл. (м. Великі Луки) Ерн (Гагенмейстер-Корецькій) О. В. (дочка) з біографічними відомостями про батька. Копія.	24 березня 1988	1	1	
11.	Ерн (Гагенмейстер-Корецька) О.В., (дочка), Климчук О. та ін. «Закоханий у Поділля», «Подільські гривні», «Час цвітання» та ін. статті, спогади про життя і творчість художника. Вир. з журн. «Подільське братство», «Україна» та ін.	1989, 1993, б/д	3	12	

№ пп	Заголовок справи	Дати документі в	К-сть док.	К-сть арк.	Прим ітки
12.	Федушак І. «Загинули у підвалах колишнього Жовтневого палацу». Стаття про виставку робіт репресованих художників, в якій згадується Гагенмейстер В.М. Вир. з газ. «Поклик сумління».	1993	1	1	
13.	Ерн (Гагенмейстер-Корецька) О.В. (дочка). Біографія батька. Автограф.	б/д	1	1	
IV. Зображувальні документи					
14.	Данилюк А., Кукуруза С. Портрет Гагенмейстера В.М. Варіанти. Ліногравюри.	б/д	2	2	
* * *					
15.	Фотографії Гагенмейстера В.М. серед випускників та викладачів Кам'янець-Подільської художньо- промислової школи. Оригінал, копія.	1929	2	4	
* * *					
16.	Фотографії відкриття виставки творів Гагенмейстера В.М. у Львові.	2 вересня 1976	20	20	

№ пп	Заголовок справи	Дати документі в	К-сть док.	К-сть арк.	Прим ітки
V. Документи членів сім'ї Гагенмейстера В.М.					
<i>Гагенмейстер-Корецька О.В., дочка (у заміжжі Ерн)</i>					
17.	Запрошення на конгрес українських націоналістів у Києві в Міжнародному центрі культури і мистецтв.	1995	1	1	
18.	Документи і матеріали про шляхетне походження роду Гагенмейстерів: газ. вирізки із статтями, в яких згадується Ерн О. В., запрошення на зібрання Товариства шанувальників шляхетського чину, геральдична довідка, фотокопії гербів.	1995, 1996	8	10	
19.	Візитна картка.	1990-і, 2000-і	1	1	
* * *					
20.	Фотографія Ерн О. В. на відкритті Кам'янець-Подільської художньо-промислової школи ім. В.Гагенмейстера.	1 вересня 1993	1	1	
* * *					
21.	Посвідчення Корецької В. І. (дружини) про роботу в Кам'янець-Подільській художньо-промисловій профшколі ім Г. Сковороди.	1926	1	1	

№ пп	Заголовок справи	Дати документі в	К-сть док.	К-сть арк.	Прим ітки
22.	* * * Здавальні описи №№ 1-5.	1972 – 1977	4	10	

В даний опис № 1 з № 1 по № 22 внесено 22 (двадцять дві) одиниці зберігання, 80 (вісімдесят) документів на 124 (ста двадцяти чотирьох) аркушах.

Опис склала:
головний спеціаліст
08.04.2013 р.

Т. Л. Пуганова

СХВАЛЕНО
Протокол ЕПК ЦДАМЛМ України
від 09.04.2013 р.
№ 4

Прийнято на державне зберігання до архіву-музею 22 (двадцять дві) одиниці зберігання, 80 (вісімдесят) документів на 124 (сто двадцять чотирьох) аркушах.

Документи передала:
головний спеціаліст
09.04.2013 р.

Т. Л. Пуганова

Документи прийняла:
головний спеціаліст
11.04.2013 р.

Т.М. Снежкова

Додаток 1
до опису 1
фонду 397

Список літератури
переданої до ЦДАМЛМ України згідно з актами
№ 79 від 27.05.1996, № 3 від 02.01.2002

№№ п/п	Автор і назва	Кількість прим.	Інв. №	Примітки
1	2	3	4	5
1.	Український вісник: Альманах: Вип. 1.- Львів-Дубно: Джерело, Дзеркало, 2000. * * *	1	55929	
2.	Свобода народів, 1995 № 1-2. - Львів – К. – Торонто - Н. Йорк: Друге «Месіонер», 1995.	1	52264 п	

Всього до списку внесено 2 (дві) назви друкованих видань у 2 (двох)
примірниках з № 1 по № 2.

Список склала:
завідувачка сектору
друкованих видань

О.С. Алексєенко

02.04.2013 р.

Додаток 2
до опису 1
фонду 397

Список
фотодокументів (негативів), переданих
до ЦДАМЛМ України згідно з актом № 1169 від 11.02.1972 р.

№ № п\п	Назва, рік, місце події, розмір	Інв. №	К-сть	Примітки
1.	Гагенмейстер В.М. (тримає папку) з невстановленою особою. Негатив.		4	Оригінал знаходиться у Таранушенка С.

Всього до списку внесено 4 (чотири) фотодокументи.

Список склала:
Провідний спеціаліст відділу довідкового
апарату та обліку документів
29.03.2013

Т. Л. Пуганова

Прийнято на державне зберігання до архіву-музею 4 (чотири) фотодокументи.

Фотодокументи прийняла:
головний спеціаліст
відділу забезпечення
збереженості документів
29.03.2013 р.

Т. М. Снежкова